

ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΥΓΙΕΙΝΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΑΙΣΘΗΜΑ ΚΑΤΩΤΕΡΟΤΗΤΟΣ

Δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος πού νά μὴν ἐζήσε στήν παιδική του ἡλικία τὸ αἶσθημα τῆς κατωτερότητος. Ἡ ψυχολογία ξέρει ὅτι τὰ αἰσθήματα κατωτερότητος ἐμφανίζονται ἤδη στήν ἐντελῶς πρώτη παιδική ἡλικία. Π.χ. στήν προσπάθεια πού κάνει τὸ παιδί γιὰ νὰ περπατήσει, πέφτει ἀναρίθμητες φορές χωρὶς νὰ αἰσθανθῆ πόνο. "Ἄν οἱ μεγάλοι δὲν ἀντιδράσουν στήν προσπάθειά του αὐτή, ἂν δηλαδὴ δὲν γελάσουν ἢ δὲν σπεύσουν νὰ τὸ βοηθήσουν, τὸ παιδί γρήγορα θὰ ξανασηκωθῆ καὶ θὰ τολμήσῃ νὰ κἀνῃ τὴν ἐπομένη προσπάθεια, γιὰ νὰ μπόρῃ νὰ σταθῆ ὀρθιο καὶ νὰ περπατήσῃ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως ἢ ἐκφράζουμε τὴ λύπη μας γιὰ τὸ πάθημά του—πρᾶγμα ἀπολύτως εὐνόητο—ἢ τὸ κοροϊδεύουμε κατὰ τὸν ἕναν ἢ τὸν ἄλλο τρόπο. Τὸ παιδί ἀρχίζει τότε νὰ κλαίῃ, καὶ οἱ μεγάλοι πιστεύουν ὅτι πόνεσε. Στὴν πραγματικότητα, ἐν τούτοις, τὸ παιδί κλαίει ὅχι γιὰτὶ πόνεσε, ἀλλὰ γιὰτὶ δὲν μπόρεσε νὰ κἀνῃ αὐτὸ πού ἤθελε καὶ ἔτσι ἔνοιωσε γιὰ μίαν ἀκόμα φορά τὴν κατωτερότητά του.

Ἐπάνω στὸ θέμα αὐτὸ θὰ μπορούσαμε νὰ φέρουμε πάρα πολλὰ παραδείγματα. Τὸ παιδί δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἀνοίξῃ μόνο του τὴν πόρτα παρὰ ἀφοῦ μεγαλώσῃ κάπως. Ἔως τότε, ἐπαναλαμβάνει ἄπειρες φορές τὴν προσπάθεια, ἀλλὰ βλέπει ὅτι τὰ καταφέρνει μόνο μὲ τὴ βοήθεια τῶν μεγάλων. Καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ τὸ παιδί πάλι διαπιστώνει τὴν ἀνικανότητά του νὰ κἀνῃ αὐτὸ πού θέλει καὶ θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του κατώτερο. Ἐπ' τὶς αἰτίες αὐτὲς δημιουργεῖται στὸ παιδί λίγο-πολύ ἕνα «φυσιολογικὸ» αἶσθημα κατωτερότητος, πού οἱ γονεῖς, μὲ τὴν κατάλληλη συμπεριφορά τους, μμποροῦν νὰ τὸ ἐμποδίσουν νὰ γίνῃ παθολογικό, π.χ. δείχνοντας μὲ ἥμερες, φι-

λικὲς καὶ ἀπλὲς ἐξηγήσεις στὸ παιδί πῶς μὲ τὴν πρόοδο τῆς ἡλικίας ξεπερνᾷ αὐτὲς τὶς ἀδυναμίες καὶ ἐπιτυγχάνει ὄλο καὶ μεγαλύτερες κατακτήσεις.

Αἶσθημα κατωτερότητος στὸ παιδί προκαλεῖ ἐπίσης καὶ ἡ λεγομένη «κατωτερότης τῶν ὀργάνων», ἡ ὁποία ἀδύποτε δηλαδὴ ἀναπηρία ἢ μακροχρόνια ἀρρώστια πού κάνει τὸ παιδί νὰ σκέπτεται ὅτι μειονεκτεῖ στὴ σωματικὴ του δύναμι καὶ ἀρτιότητα ἔναντι τῶν ἄλλων, καὶ ἐπομένως ὅτι εἶναι κατώτερο. Καὶ ἡ κατωτερότης πού σχετίζεται μὲ τὸ γένος, ἂν δηλαδὴ εἶναι ἀγόρι ἢ κορίτσι, δὲν παίζει ἀσήμαντο ρόλο στὴ δημιουργία τοῦ πλέγματος αὐτοῦ τῆς κατωτερότητος: "Ὅπως ξέρούμε, ἀκόμα καὶ σήμερα οἱ γονεῖς χαιρετίζουν μὲ περισσότερη χαρὰ τὴ γέννησι ἑνὸς ἀγοριοῦ παρὰ ἑνὸς κοριτσιοῦ. Μὲ τὴ συμπεριφορά τους αὐτὴ, εἶναι σὰ νὰ λένε στὰ κορίτσια ὅτι εἶναι ἐκ γενετῆς σεμνότερα, δειλὰ καὶ ἀδύνατα πλάσματα. Πολλὲς φορές λένε: «Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κλαῖς, γιὰτὶ εἶσαι ἀγόρι». Τὸ κορίτσι τὸ ἀκούει αὐτὸ καὶ πιστεύει ὅτι εἶναι κατώτερο πλάσμα.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς παράγοντες πού γίνονται πρόξενοι δημιουργίας αἰσθημάτων κατωτερότητος στὸ παιδί εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴ σφαῖρα τῆς ἐπιδράσεώς μας. "Ἄλλοι ὅμως παράγοντες, ὅπως εἶναι ἡ ἀγωγή, πού ὅταν εἶναι ἐσφαλμένη μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ παθολογικὰ αἰσθήματα κατωτερότητος στὸ παιδί, ἀνήκουν στὴ σφαῖρα δικαιοδοσίας τῶν γονέων. Κι αὐτοί, οἱ γονεῖς, πρέπει, ὅσο μμποροῦν περισσότερο, νὰ καταβάλλουν κάθε προσπάθεια γιὰ νὰ ἀποτρέψουν τὴ δημιουργία αἰσθημάτων κατωτερότητος στὸ παιδί τους, πού, ἂν δὲν τ' ἀντιμετωπίσουμε ἐγκαίρως, μπορεῖ νὰ τὸ βαρύνουν σ' ὄλη του τὴ ζωὴ.

(Ἀπὸ τὸ *Λεξικὸν Ἀγωγῆς τοῦ Παιδιοῦ*, τοῦ κ. Π. Ἀμπλιανίτη)